

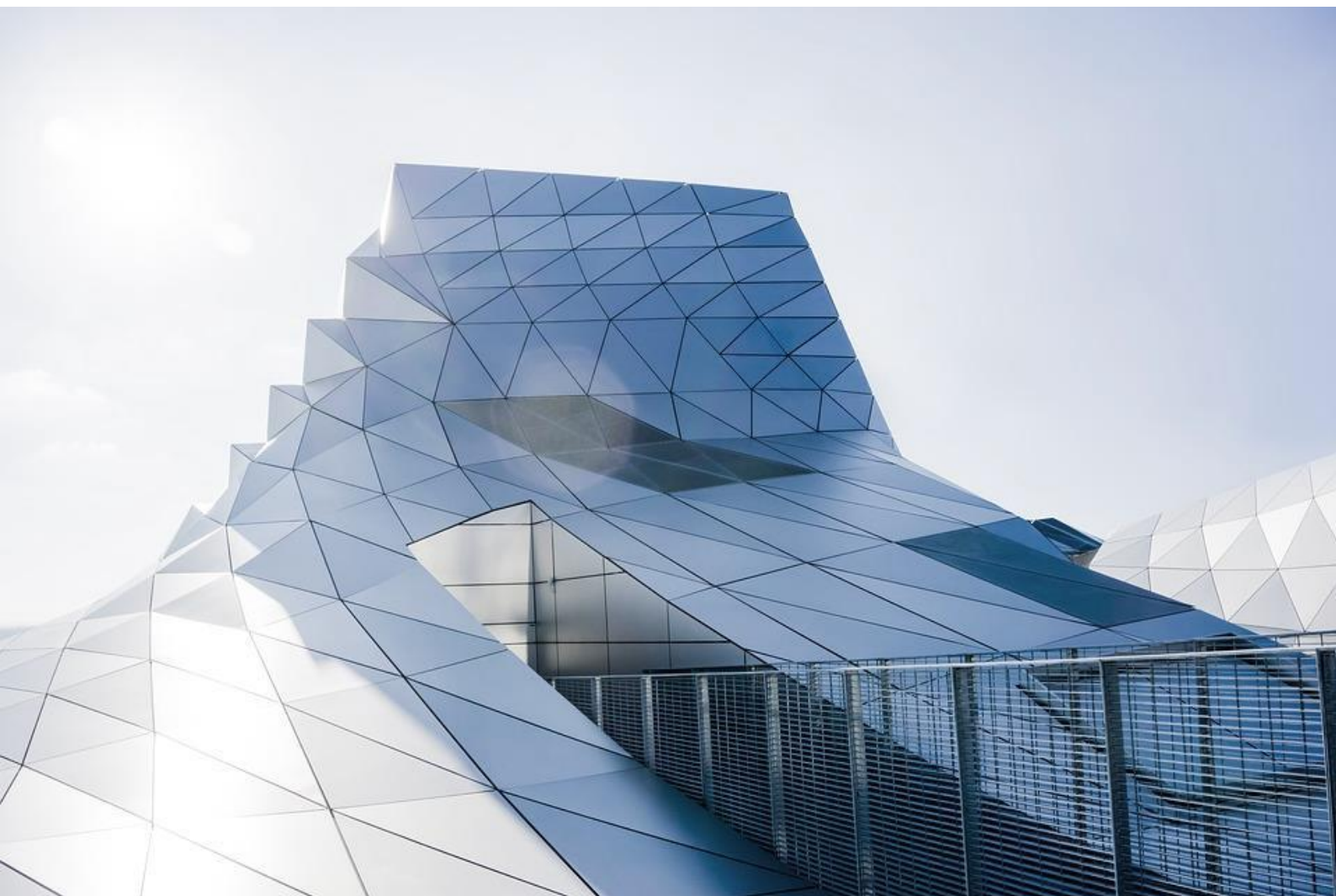

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

FINANSŲ
MINISTERIJA

VISIONARY
ANALYTICS

VEIKSMŲ PROGRAMOS UŽDAVINIŲ, SKIRTŲ MOKSLINIAMS TYRIMAMS, EKSPERIMENTINEI PLĖTRAI IR INOVACIJOMS SKATINTI, ĮGYVENDINIMO PAŽANGOS VERTINIMO PASLAUGOS

GALUTINĖS VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA

Vilnius, 2017 05 31

Vertinimas atliktas Lietuvos Respublikos finansų ministerijos užsakymu pagal 2016 m. spalio 19 d. paslaugų teikimo sutartį Nr. 14P-79.
Vertinimas finansuotas Europos socialinio fondo lėšomis.

Vertinimo tikslai ir klausimai

Vertinimas parengtas 2016 m. spalio – 2017 m. gegužės mėn., įgyvendinant 2016 m. spalio 19 d. sutartį Nr. 14P-79 tarp Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir Visionary Analytics dėl Veiksmų programos uždavinių, skirtų moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir inovacijoms (MTEPI) skatinti, įgyvendinimo pažangos vertinimo paslaugų. Vertinimas finansuotas Europos socialinio fondo lėšomis.

Vertinimo tikslas – tobulinti Veiksmų programos (toliau VP) priemonių, skirtų skatinti MTEPI, įgyvendinimą, įvertinant šių priemonių pažangą. Siekiant šio tikslo, iškelti du uždaviniai:

- įvertinti MTEPI skatinimo VP priemonių tinkamumą, pakankamumą, suderinamumą ir veiksmų koordinavimą tarp įvairių institucijų;
- įvertinti VP investicijų, susijusių su MTEPI, efektyvumą ir rezultatyvumą, siekiant VP nustatytų tikslų.

Siekiami atsakyti į šiuos **vertinimo klausimus**:

- Koks yra MTEPI skatinimo priemonių rinkinio ir jo intervencijų logikos tinkamumas ir pakankamumas VP ir sumanios specializacijos strategijos kontekste?
- Kiek atsižvelgta į 2007–2013 m. pamokas ir ekspertų rekomendacijas?
- Koks yra 2007–2013 m. investicijų tęstinumas: įsigytos MTEPI įveiklinimas, naujos infrastruktūros papildomumas ir kaštai, sukurtų produktų tęstinumas?
- Kaip yra užtikrinamas MTEPI investicijų derinimas ir koordinavimas (atsižvelgiant į atsakingas institucijas ir susijusias programas)?
- Kokie kitų ES valstybių narių gerųjų praktikų pavyzdžiai ir sėkmės veiksniai galėtų būti pritaikyti Lietuvoje?
- Kokios yra sėkmės sąlygos, siekiant numatytų rezultatų, ir kokia tikimybė pasiekti užsibrėžtus rezultatus ir įgyvendinti išsikeltus tikslus?
- Ar yra tenkinamos prielaidos, reikalingos užtikrinti MTEPI rezultatų komercinimui ir verslo investicijų į MTEPI skatinimui?
- Kaip galima pagerinti MTEPI skatinimo priemonių finansavimo formų ir būdų taikymo bei derinimo efektyvumą?
- Koks tikėtinas VP investicijų poveikis verslo inovatyvumui, bendradarbiavimui ir technologijų perdavimui?

Metodika

Siekiant atsakyti į vertinimo klausimus, pasiekti aukščiau įvardintą tikslą bei sukurti numatytus rezultatus, buvo atliktas **teorija grįstas vertinimas**, o **dalyvavimu grįsto vertinimo** metu į procesą įtrauktos ir suinteresuotosios šalys. Vertinime naudoti šie duomenų rinkimo ir analizės metodai: dokumentų ir kitų šaltinių analizė, užsienio šalių atvejo studijos,

MTEPI priemonių atvejo studijos, apklausos, interviu su suinteresuotosiomis šalimis ir naudos gavėjais, statistinė ir grafinė analizė bei fokusuotos grupinės diskusijos.

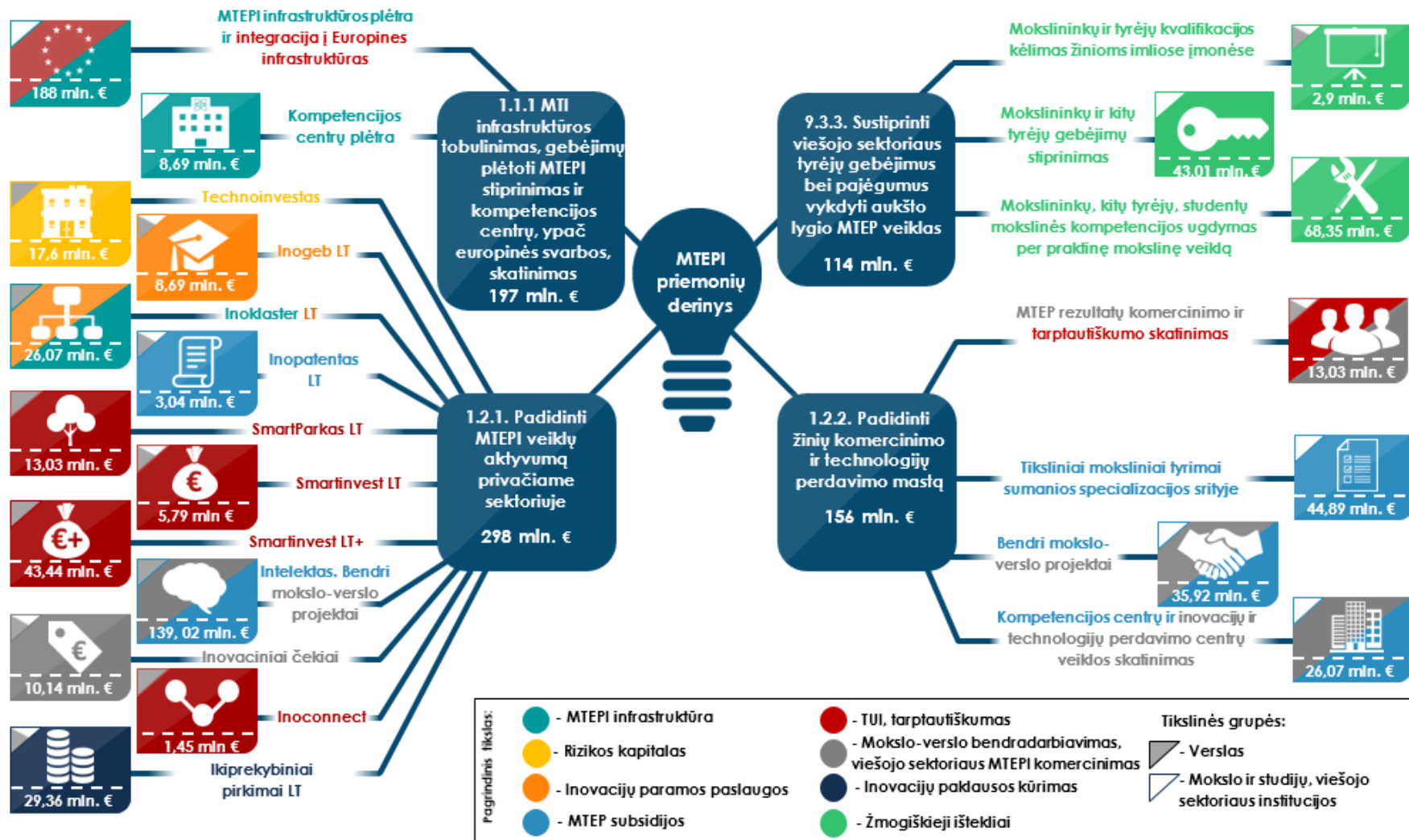
Apklausų vykdymas (žr. 1 lentelę) truko keturias savaites nuo 2017 sausio 16 d. iki vasario 17 d., neįskaitant apklausų įrankio „Surveygizmo“ programavimo, klausimynų testavimo ir kito išsamaus pasirengimo. Statistika apie respondentus pateikiama 1 lentelėje.

1 lentelė. Apklausų statistika

Apklausos	Išsiųsta kvietimų	Gauta atsakymų	Iš jų gavę / negavę finansavimo
1. „Intelektas. Bendri mokslo-verslo projektai“ pareiškėjų apklausa	278	101	44/57
2. „SmartInvest LT+“ pareiškėjų apklausa	22	9	4/5
3. „Inoklaster LT“ pareiškėjų apklausa	11	7	6/1
4. Projekto „Doktorantūros studijų plėtra“ pareiškėjų (vadovų) apklausa	506	203	107/88*
5. Projekto „Doktorantūros studijų plėtra“ projekto doktorantų apklausa	305	117	NA
<i>Iš viso:</i>	<i>1122</i>	<i>437</i>	<i>NA</i>

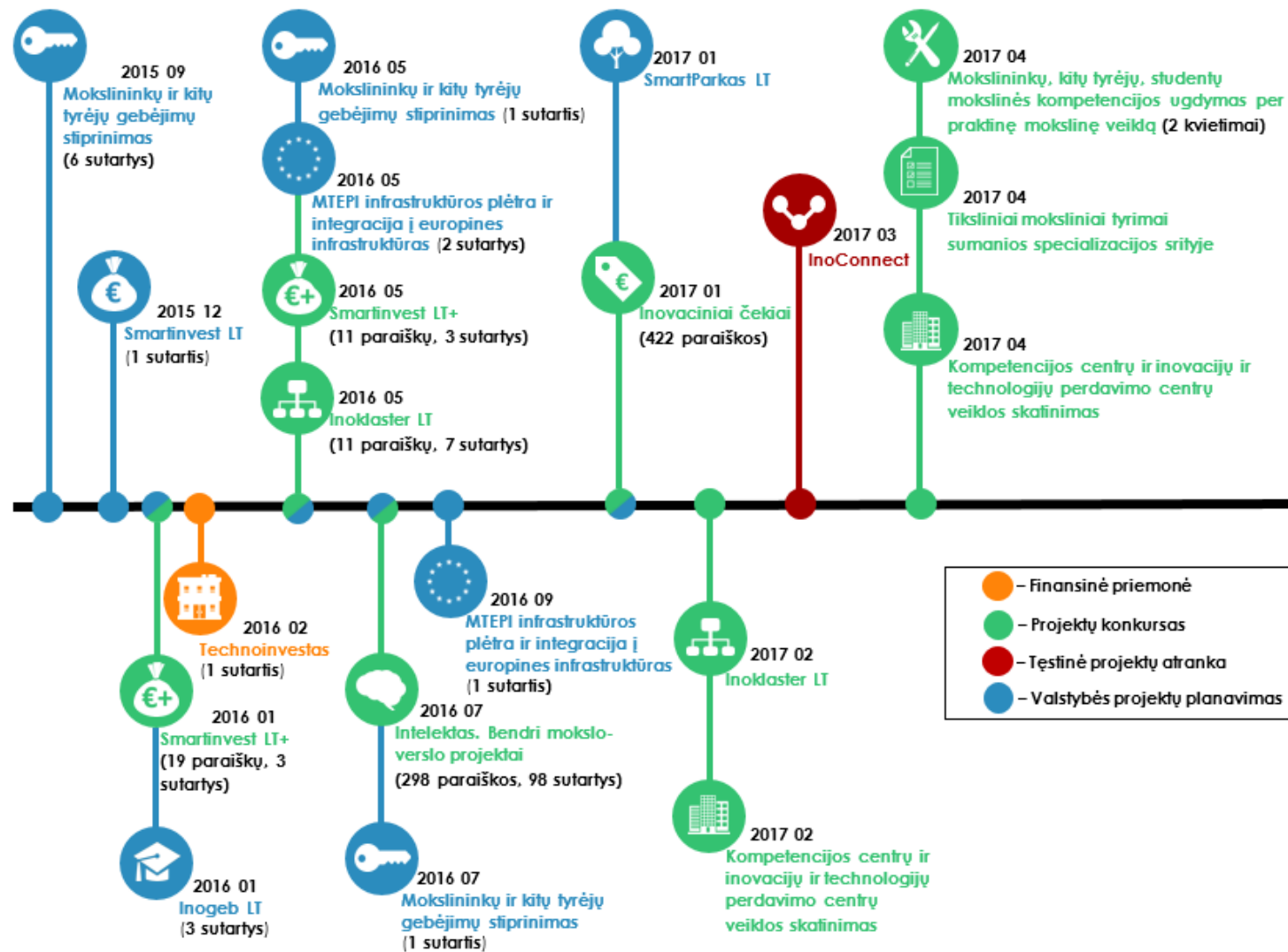
Šaltinis: Visionary Analytics, 2017. * – Ne visi respondentai nurodė, ar gavo finansavimą. Vadovai, kurių paraiškios buvo pripažintos finansuotomis, tačiau į finansuotą vietą nebuvo priimtas doktorantas, laikomi finansavimo negavusiais respondентаis.

Veiksmų programoje numatytos investicijos pagal specifinius uždavinius ir priemones

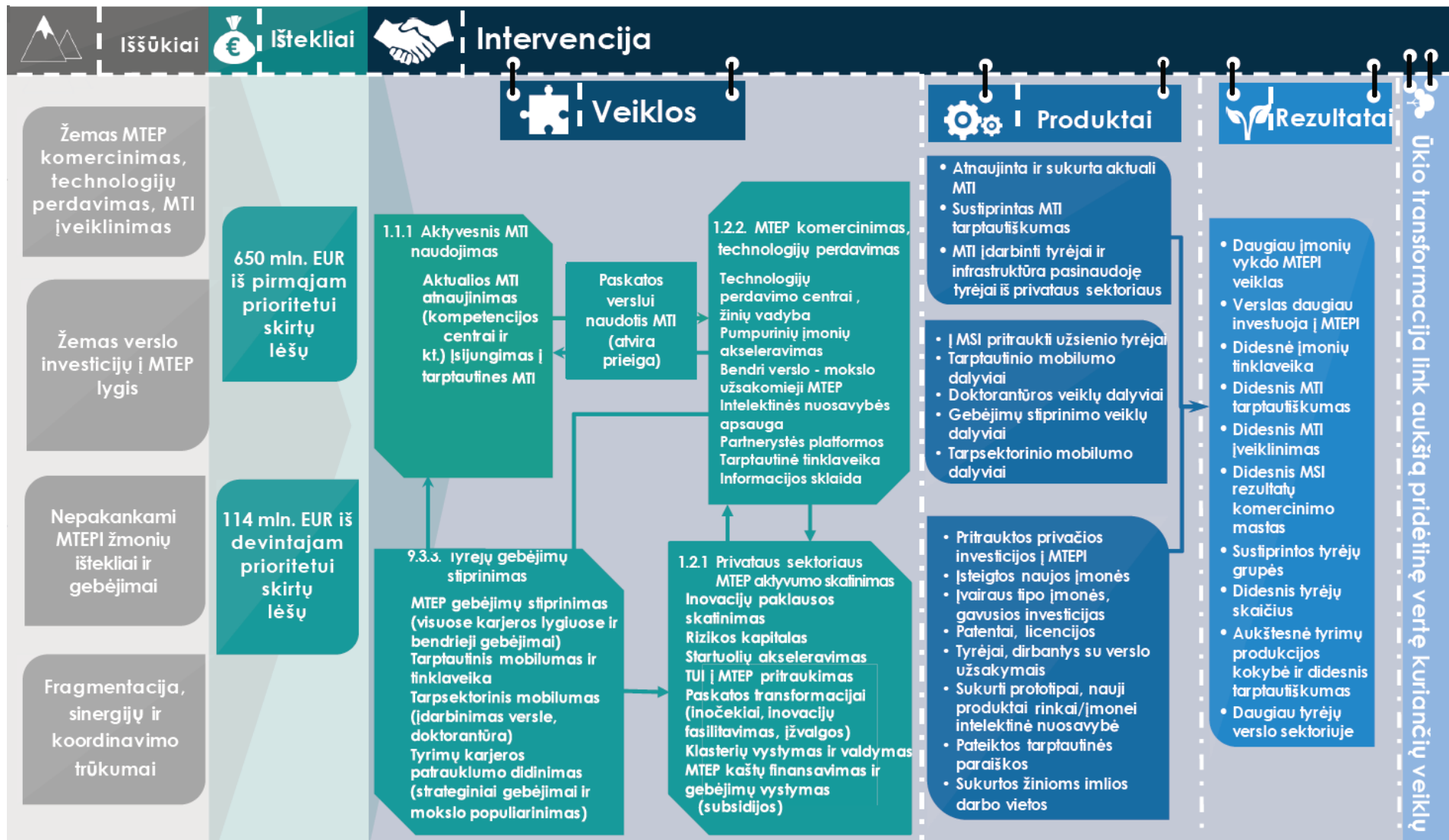
Šaltinis: parengė Visionary Analytics, remiantis viešai skelbiama patvirtintų MTEPI skatinimo priemonių informacija, pateikta esinvesticijos.lt. Lėšos skiriamos Tiksliniams moksliniams tyrimams sumanios specializacijos srityje turėtų padidėti dėl panaikintos priemonės, kurią ketinta finansuoti nepriklausomus MTEP projektus.

Priemonių kvietimai ir įgyvendinimo pažanga

Šaltinis: Visionary Analytics, 2017, remiantis *esinvesticijos.lt* 2017 05 04 pateikta informacija.

MTEPI skatinimo veiklų Veiksmų programoje intervencijos logika

Šaltinis: Visionary Analytics, 2017.

VERSLO MTEPI PRIEMONIŲ RINKINIO VERTINIMAS IR REKOMENDACIJOS

	<p>VP 1.2.1 konkretaus uždavinio verslo MTEPI skatinimo priemonės turi stiprų loginį ryšį su VP tikslais ir specialiaisiais programos rezultato rodikliais bei daug kur atitinka ekspertų rekomendacijas</p>
<p>PRIVALUMAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Derinamos inovacijų pasiūlos ir paklausos priemonės. • Padengtas inovacijų kūrimo ciklas. • Numatytos investicijos į mokslo ir verslo partnerystę. • Skiriamas dėmesys tarptautiškumui. • Lėšos koncentruojamos sumamos specializacijos prioritetuose 	<p>IŠŠŪKIAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verslo MTEPI priemonių rinkinyje trūksta ambicijos skatinant aukšto potencialo inovatyvius startuolius – jie mažai konkurencingi, trūksta kompleksinių vystymo priemonių. • Trūksta sisteminio požiūrio į potencialių inovatorių transformacijos skatinimą. Nepakanka pagalbos vystyti idėjoms, fasilitavimo ir tarpininkavimo paslaugų, lengvai įgyvendinamų, paprastų priemonių. • Trūksta priemonių tarpusavio ryšių (arba etapais įgyvendinamų priemonių), kurie leistų įmonei nuosekliai judėti inovacijų ciklu nuo idėjos prie produkto.

	<p>Tikimybė pasiekti didžiąją dalį VP su verslo MTEPI susietų specialiųjų programos produkto rodiklių yra aukšta, jeigu visos numatytos priemonės bus įgyvendintos.</p>
	<p>Lietuva jau pasiekė rezultato rodiklio su partneriais bendradarbiaujančių inovacinių įmonių rodiklio reikšmę suplanuotą 2023 m., todėl specialųjį programos rezultato lygmens rodiklį ir (arba) jo reikšmę reikia tobulinti.</p>
	<p>Verslo MTEPI išlaidų rodiklis, tikėtina, nebus pasiektas, nors užsibrėžtas rodiklis nėra net arti ES vidurkio. Siekiant šio tikslo vien VP investicijų nepakaks. Reikalingas sisteminis požiūris, apimantis kitas finansines bei nefinansines priemones (rizikos kapitalą, mokesčių lengvatas, konsultacijas ir kt.) bei jų sinergijas. Žemą tikimybę lemia ir vidiniai, ir išoriniai iššūkiai, susiję su verslo MTEPI investicijų deklaravimu. Tikėtina, kad reali verslo investicijų situacija nėra matoma dėl siauro požiūrio į MTEPI sąvoką ir (arba) žemos motyvacijos deklaruoti išlaidas.</p>

PAGRINDINIAI IŠŠŪKIAI VERSLO PRIEMONIŲ EFEKTYVUMUI

	<p>Aukšta administracinė našta, kurią sukelia pertekliniai kriterijai, reikalavimai ir ilgai trunkančios procedūros daro, verslo MTEPI priemones mažiau patraukliomis. Administracinė našta, susijusi su išsamiu projekto detalizavimu paraiškose ir detaliais įsipareigojimais, mažina projekto lankstumą jo įgyvendinimo etape.</p>
	<p>Pusės respondentų nuomone, verslo priemonėse taikoma MTEPI sąvoka yra per griežta, neįtinka verslo kuriamų produktų / paslaugų projektams. Vertinimo metu nustatyta, kad Lietuvoje MTEPI sąvoka traktuojama griežtai, nors DG REGIO nuomone, didesnis dėmesys turėtų būti skiriamas projekto indėliui į ilgalaikį įmonės konkurencingumą.</p>
	<p>Nors sąlyginai nedidelė dalis respondentų (apie trečdalį) mano, kad projektų atranka nėra skaidri, išlieka su ekspertų atranka ir projektų vertinimų susijusių iššūkių, tokių kaip ekspertų kompetencija bei nešališkumas. Pirmia, vertinant verslo projektus, sunku rasti nešališkų verslo ekspertų, todėl dominuoja ekspertai iš mokslo sektoriaus. Pareiškėjai abejoja jų kompetencija vertinti verslo produktų kūrimo projektus. Paraiškų vertinimas užtrunka ir dėl ekspertų paieškos. Nors gyvuoja siekis sukurti tarpinstitucinę platformą su ekspertų duomenų baze, tačiau konkrečių veiksmų iki šiol nesimta.</p>

Tikimybė, kad priemonių rinkinys bus pakankamas paskatinti verslą investuoti į MTEPI tiek, kad būtų pasiektas specialusis programos rodiklis, vertinama kaip žema-vidutinė.

- Verslo MTEPI skatinimui skirtų **investicijų santykis nėra lygiavertis esamos ambicijos mastui** – skirta 298 mln. EUR arba 39 % pirmojo teminio prioriteto investicijų, tačiau norint pasiekti iškeltą tikslą reikia ne tik VP investicijų indėlio.
- Paklausa pirmiesiems kvietimams yra gana aukšta, tačiau **paraiškos/projektų idėjos nėra kokybiškos**. Vietoje planuotų 60 mln. EUR pirmajame Intelektu kvietime skirta 38 mln. EUR.
- Priemonių **papildomumas nėra aukštas** – pvz., „Intelektu“ priemonėje tik 12,5 % atrinktus projektus įgyvendinusių įmonių apklausoje nurodė, kad be finansavimo projektai visai nebūtų įgyvendinti, 42,5 % finansavimą gavusių apklaustųjų projektus būtų įgyvendinę mažesnės apimties, o 45 % projektus būtų įgyvendinę vėliau.
- Didesnį poveikį galinčių turėti naujų projektų pasiūlą mažina **aukšta administracinė našta** ir neužtikrintos sąlygos projektų srauto sukūrimui.

Tikimybė, kad bus padidinta inovacijas kuriančių (inovatyvių) įmonių dalis, kol kas vertinama vidutiniškai

- Priemonių rinkinys neužtikrina pakankamos ir kompleksinės patogių priemonių pasiūlos potencialiems ir naujiems inovatoriams.
- Komplikuota atrankos sistema yra palankesnė anksčiau teikusiems paraiškų ir gavusiems finansavimą. Daugiau nei pusė įmonių, gavusių „Intelektu“ investicijas, jau yra sėkmingai dalyvavusios priemonėse ir gavusios verslo MTEPI priemonių investicijų. Įmonės, anksčiau nevykdžiusios MTEP veiklos, žemiausiai vertino paraiškų teikimo tvarkos paprastumą, MTEP sąvokos taikymą ir kitus veiksnius.

Tikimybė, kad bus paskatinti MTEPI grįstų nacionalinių inovacijų tinklų ir partnerystės kūrimasis ir plėtra, vertinama kaip žema-vidutinė

- Tikėtina, kad realūs jungtiniai MTEP projektai sudarys palyginti nedidelę dalį investicijų. Tik mažiau nei trečdalis pirmame „Intelektu“ kvietime atrinktų projektų turi partnerį iš mokslo ir studijų institucijų (toliau MSI). MSI įsitraukimą riboja ir valstybės pagalbos taisyklės.
- Užsakomųjų MTEP plėtrai Lietuvoje yra didelis potencialas, kuris remiasi aukšta paklausa. Tai rodo palankus 2007–2013 m. laikotarpiu vykdytos priemonės „Inočekiai LT“ vertinimas ir įrodytas jos poveikis bendradarbiavimui. Tačiau tokių veiklų finansavimas taip pat susiduria su iššūkiais (pvz., trūksta kokybiškos žinių vadybos, mažas finansavimo dydis vienam projektui nepadedą pasiekti reikšmingų rezultatų).
- Tikėtina, kad VP investicijos tvariai paskatins tik keleto klasterių plėtrą, tačiau tai nebūtinai yra blogai. Jų stambinimą ir investicijų koncentracijos nukreipimą į gyvybingus klasterius (mažiau priklausomus nuo ES investicijų) rekomendavo ankstesnės studijos.
- Tikimybė, kad bus ženkliai paskatintos tarptautinės partnerystės, yra žema, nes tarptautiškumui skirtų priemonių bendras „svoris“ yra menkas, o jam skatinti numatyti papildomi kriterijai mažai veiksmingi.

Rekomendacijos

- Intelektu priemonėje atskirti didelius įsitvirtinusių inovatorių projektus nuo mažesnių pradedančiųjų inovatorių projektų (rekomendacija iš dalies jau įgyvendinama). Reikalingas kompleksinis požiūris, susiejant Inovacinių čekių ir Intelektu priemonės.
- Užtikrinti priemonių pasiūlą aukšto potencialo inovatyviems startuoliams (padidinti startuolių konkurencingumą priemonėse, įgyvendinti kompleksinę aukšto potencialo startuolių akseleravimo priemonę, apimančią finansavimo, Mentorystės ir konsultavimo veiklas, nukreiptą į ankstyvasias įmonės plėtros stadijas).
- Didinti tiesioginių užsienių investicijų skatinimo priemonės patrauklumą užsienio investuotojams (taikant tęstinę projektų atranką, sudarant palankesnes sąlygas jaunoms įmonėms, stiprinant komunikaciją, padedant pareiškėjams).
- Keisti požiūrį į projektų atrankos procesą nuo galimų formalių pažeidimų paieškos į projekto (įmonės / produkto) potencialo vertinimą, mažinti administracinę našta.

VIEŠOJO SEKTORIAUS MTI ĮVEIKLINIMO MTEP KOMERCINIMO PRIEMONIŲ RINKINIO VERTINIMAS IR REKOMENDACIJOS

	<p>VP 1.1.1 ir 1.2.2 konkrečioms uždaviniais įgyvendinti skirtas priemonių rinkinys yra žemai-vidutiniškai tinkamas ir pakankamas žinių komercinimui, technologijų perdavimui ir mokslinių tyrimų infrastruktūros (toliau MTI) įveiklinimui skatinti.</p>
<p>PRIVALUMAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skatinamas tarptautiškumas, MTI įsitraukimas į europines struktūras. • Investicijas nukreiptos įvairioms tikslinėms grupėms. • Tyrėjai bei studentai yra skatinami komercinti MTEP rezultatus. • Sudaromos prielaidos MTEP rezultatų komercinimui, taip įveiklinant MTI. • Komercinimas yra svarbus mokslinių tyrimų projektų naudos ir kokybės vertinimo kriterijus. 	<p>IŠŠŪKIAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • VP investicijos į MTI vystymą vis dar sudaro reikšmingesnę dalį nei VP investicijos į MTEP rezultatų komercinimą ir technologijų perdavimą ar tyrėjų gebėjimų stiprinimą. • MTI projektų atranka ir planavimas turi trūkumų: pradžioje pasirinktas projektų finansavimo požiūris mažai derėtų su tinklo optimizavimo siekiu, dalis atrinktų projektų turėjo sąlyginai žemą orientaciją į ekonominį poveikį. Tačiau projektai šiuo metu yra peržiūrimi. Tai turėtų padėti atrinkti geriausius. • Planuojamose priemonėse ir MTI projektuose mažai dėmesio skiriama MTI įveiklinimui, Lietuvos ir užsienio verslo dalyvavimo stiprinimui bei investicijų pritraukimui. Priemonių rinkinys palyginti menkai atsižvelgia į poreikį gerinti naudojimosi MTI ir MSI paslaugomis sąlygas išorės vartotojams.
	<p>Tikimybė pasiekti numatytą rezultato rodiklį „Išorės vartotojai iš ūkio subjektų, pasinaudoję atnaujinta atviros prieigos MTEPI infrastruktūra“ yra žema, nes: a) dalis planuotos kurti MTI yra mažai aktuali verslui; b) vėluojanti projektų įgyvendinimo pradžia mažina tikimybę, kad bus spėta laiku užbaigti MTI projektus ir pritraukti išorės vartotojų iš ūkio subjektų.</p>
	<p>Tikimybė pasiekti rodiklius „tarptautinės MTEPI infrastruktūros, kurios narė yra Lietuva“ ir „privataus sektoriaus tyrėjų, pasinaudojusių pagerinta MTEPI infrastruktūros baze, skaičius“ yra vidutinė, nes nėra prasidėjęs nei vienas projektas, tiesiogiai prisidedantis prie šių produktų.</p>
	<p>Tikimybė pasiekti VP su mokslo-verslo bendradarbiavimu, MTEP rezultatų komercinimu ir technologijų perdavimu susietus tikslus (1.2.2 uždavinys) yra žema-vidutinė, nes priemonių įgyvendinimas vėluoja ir susiduria su reikšmingomis rizikomis, pvz., tikėtina žema paklausa priemonėje „Bendri mokslo-verslo projektai“.</p>
	<p>1.2.2 uždavinio rezultato rodiklio pasiekimo tikimybė vidutinė, kadangi: a) nėra prasidėjęs priemonių įgyvendinimas; b) ankstesni duomenys rodo, kad jo reikšmė svyruoja ir nėra pastovių augimo tendencijų. Valstybės pagalbos taikymas MSI gali turėti neigiamą poveikį bendriems mokslo-verslo projektams. Papildomų sunkumų sudaro tai, kad dėl savo dydžio MSI gali būti prilyginamos didelėms įmonėms; dėl to sumažėtų finansavimo intensyvumas. Tikėtina, kad priemonėse, kuriose MSI bus taikoma valstybė pagalba, paklausa investicijoms bus maža.</p>
	<p>Planuota finansuoti MTI didele dalimi papildo šiuo metu jau turimą. Tačiau kuriama infrastruktūra iš dalies gali būti perteklinė, ne visada aiški jos pridėtinė vertė.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Dalis MTEPI ir studijų infrastruktūros atnaujinimo projektų daugiau skirti statybai ar perkėlimui, todėl labiau atspindi siekį optimizuoti MTI išdėstymą nei ją įveikinti ar stiprinti tarptautinį konkurencingumą. • Veikloje, skirtoje MTI įsijungimui į tarptautines MTI ir tarptautiškumui aktualios MTI atnaujinimui, planuota finansuoti daug smulkesnių projektų, tačiau šiuo metu numatoma investicijas labiau koncentruoti. • Dalies MTI projektų atitikimas sumanios specializacijos strategijai gali būti daugiau formalus ar netiesioginis. • Dalis projektų (pvz., prieigos prie duomenų bazių užtikrinimas), nors yra būtini mokslo ir studijų sistemai, daugiau atspindi einamųjų veiklų finansavimą nei investicijas į ilgalaikius pokyčius. 	

Remiantis prielaida, kad MTI veiklos pajamos, išlaidos ir nusidėvėjimo kaštai bus panašūs į 2007–2013 m. sukurtos MTI, numatoma, kad 2014–2020 m. planuojamos sukurti infrastruktūros išlaikymo našta nacionaliniam biudžetui sieks apie 58 mln. EUR. Kartu su 2007–2013 m. sukurtos MTI papildomais išlaikymo ir ilgalaikio nusidėvėjimo kaštais (118 mln. EUR) valstybei tai gali tapti reikšminga našta.

Žinioms imlių įmonių kūrimo priemonių poveikis ekonomikai priklauso nuo įkurtų įmonių skaičiaus. Žvelgiant į esamus planus, jų proveržiui gali nepakakti.

- Esamas verslo MTEPI priemonių rinkinys naujų įmonių steigimui dažnai nėra palankus, trūksta reikšmingesnių specifinių priemonių.
- Numatyta priemonė, skirta naujų žinioms imlių atžalinių įmonių kūrimui. Nors MITA patirtis vykdant panašią priemonę 2012–2015 m. laikotarpiu rodo, kad paklausa atžalinių įmonių steigimui turėtų būti pakankama, tačiau priemonės patrauklumą gali sumažinti reikalavimai, susiję su privalomu MSI įsitraukimu į atžalines įmonės valdymą.

Remiantis surinktais duomenimis, 2007–2013 m. sukurta atviros prieigos MTI bus įveikinta žemu-vidutinišku mastu, jei nebus pakeistos išorinės sąlygos, susijusios su MSI motyvacija, tyrėjų karjeros ir kitomis paskatomis, užtikrinta profesionali žinių vadybos ir mokslo eksporto sistema.

- Pradėtosė įgyvendinti 2014–2020 m. MTEPI priemonėse atviros MTI dažniau pasitarauja MSI nei verslo vykdomoms MTEP veikloms. Šiuo metu ir tyrėjai sąlyginai mažai naudojami sukurta atviros prieigos MTI.
- Nėra numatyta specifinių priemonių, skirtų MTI įrangos nuomai, o projektų atrankos kriterijai neteikia pirmenybės projektams, kuriuose planuojama naudotis atviros prieigos MTI.
- Galimybės naudotis viešąja MTI nėra optimalios. Tik ketvirtadalis šį aspektą vertinusių apklaustų įmonių mano, kad atviros prieigos MTI, mokslo parkų ir klasterių infrastruktūra yra lengvai prieinama verslui.
- Paklausa atviros prieigos MTI yra gana koncentruota. Beveik pusė įmonių, kurios ketina savo projektuose naudotis atviros prieigos MTI, nurodė keturias iš 25.

Apklausos rezultatai rodo, kad bent dalinis 2007–2013 m. MSI sukurtų produktų tęstinumas pasireiškia.

- Apie 60 % (24) šį aspektą vertinusių „Intelektu“ projektų vykdytojų įmonių ketina naudotis MSI sukurtais MTEP rezultatais.
- Planuojamuose tyrėjų projektuose esama sinergijų tarp 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiais įgyvendinamų projektų. Tačiau egzistuoja rizika, kad šiuo laikotarpiu sukurtų MSI rezultatų komercinti nepavyks dėl priežasčių:
 - vėluojanti 1.2.2 uždavinio priemonių įgyvendinimo pradžia;
 - galimas nepakankamas MSI suinteresuotumas dalyvauti bendrose mokslo ir verslo projektuose dėl valstybės pagalbos reikalavimų.

Rekomendacijos

- Finansuoti mažesnių skaičių MTI projektų, turinčių aukščiausią potencialą. Sutaupytas lėšas skirti kitiems uždaviniams, tiesiogiai skatinantiems MTEPI veiklų vykdymą.
- Vertinant paraišką atskirti ekonomines ir neekonomines veiklas, identifikuoti veiksmingą bendradarbiavimą, MSI kaip tarpininko vaidmenį ir pan., jei tai galėtų padėti sumažinti MSI skiriamą indėlį.
- Tobulinti žinių ir technologijų perdavimo bei inovacijų paramos sistemą.
- Steigiant atžalines įmones, sudaryti sąlygas teikti paraišką, kuriose MSI galėtų ir nebūti steigiamų įmonių dalininkėmis. Steigiamai įmonei suteikti kompleksinę finansinę ir nefinansinę pagalbą.
- Įgyvendinti naują technologijų tiltų priemonę, kuria siekiama paskatinti aukšto potencialo startuolių (įsk. atžalines įmones) tarptautiškumą, remiant jų akceleravimą tarptautinėje erdvėje ir prieigą prie užsienio rinkų.

TYRĖJŲ GEBĖJIMŲ STIPRINIMO PRIEMONIŲ RINKINIO VERTINIMAS IR REKOMENDACIJOS

	<p>VP 9.3.3 konkretaus uždavinio tyrėjų gebėjimų stiprinimo priemonių rinkinio tinkamumas ir pakankamumas yra vidutinis-aukštas. Priemonių rinkinys dera su VP tikslais, daug kur atitinka ekspertų rekomendacijas.</p>
<p>PRIVALUMAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stiprinami ankstyvosios stadijos tyrėjų gebėjimai. • Vykdomos veiklos skirtos tyrėjų tarptautiškumui • Skiriamas dėmesys tyrėjų karjeros patrauklumo didinimui. • Vengiama finansuoti tapačius mokslinius tyrimus. 	<p>IŠŠŪKIAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ankstyvosios stadijos tyrėjo apibrėžimas (10 m. po disertacijos gynimo) yra per platus, sumažina galimybes tyrėjams su mažesne patirtimi sėkmingai konkuruoti dėl finansavimo savarankiškai įgyvendinamiems MTEP projektams. • VP priemonės neužtikrina pakankamų prielaidų į Lietuvą pritraukti aukštos kvalifikacijos užsienio tyrėjų ir užtikrinti išvykusių Lietuvos mokslininkų reintegraciją. Nors yra numatomos užsienio tyrėjų dalyvavimo projektuose galimybės, susiduriama su įvairiomis procesų apsunkinančiomis kliūtimis, tokiomis kaip nekonkurencingas atlygis. • Investicijoms į tyrėjų ugdymą VP numatytos lėšos nėra pakankamos. Ši problema aktuali atsižvelgiant į tris veiksnius: a) žemą tyrėjo karjeros patrauklumą ir tyrėjų stoką; b) didelę tikėtiną paklausą numatytoms priemonėms; c) lėšų trūkumą rekomendacijoms įgyvendinti. Taip sukuriama bereikalinga konkurencija tarp tyrėjų grupių (pvz., ankstyvosios stadijos ir patyrusių, atvykstančių ir vietos tyrėjų). Neskyrus pakankamų investicijų, išauga rizika, kad MTI nebus įveikinta, nes tam pritrūks žmogiškųjų išteklių. • Dalis įgyvendinamų MTI ir tyrėjų gebėjimų stiprinimo veiklų nėra nukreiptos į struktūrinius pokyčius, o padengia einamąsias veiklas.

	<p>Tikimybė pasiekti didžiąją dalį VP su tyrėjų gebėjimų ugdymu susietų specialiųjų programos rodiklių yra aukšta arba vidutinė, nes, nepaisant priemonių vėlavimo, tikėtina didelė jų paklausa.</p>
	<p>Rezultato rodiklio pasirinkimas yra problemiškas – jis tiesiogiai siejasi tik su vienu konkretaus uždavinio 9.3.3 projektu, kuris sudaro ~20 % uždavinio investicijų.</p>

	<p>Viešųjų pirkimų procedūros apsunkina MTEP projektų įgyvendinimą (ypač aktualu viešajai MTI ir tyrėjams skirtose MTEP skatinimo priemonėse).</p>
<p>Tai atsiliepia per užtrunkančius procesus, ypač aktualius trumpesniuose projektuose. Nespėjus laiku įsigyti reikalingų prekių, išauga rizika, kad projektas nebus sėkmingai ir laiku įgyvendintas. Viešųjų pirkimų reikalavimai gali lemti ir įsigijimą netinkamų prekių, kurių projekte tinkamai panaudoti nėra galima.</p>	

Rekomendacijos

- Padidinti tyrėjų vykdomoms MTEP veikloms numatytas lėšas (ne tik iš ES fondų, taip pat perskirstant investicijas tiek tarp skirtingų konkrečių uždavinių, tiek uždavinio viduje).
- Įgyvendinti priemones, skirtas sustiprinti ankstyvosios stadijos (jaunų) tyrėjų gebėjimus ir paskatinti juos rinktis ir tęsti tyrėjo karjerą.
- Įgyvendinti priemones, skirtas pritraukti į Lietuvą užsienio talentus, ypač užsienyje dirbančius ar studijas baigusius lietuvių kilmės tyrėjus, sudarant jiems palankesnes sąlygas.
- Tobulinti ekspertų atrankos sistemą ir didinti paraiškų vertinimo skaidrumą ir nešališkumą.

KITI VERTINIMO KLAUSIMAI

ATITIKTIS SUMANIOS SPECIALIZACIJOS STRATEGIJAI

1.1.1 konkretus uždavinys vidutiniškai atitinka sumanios specializacijos prioritetinių krypčių ir jų prioritetų įgyvendinimo programą ir kelrodžius.

Bent dvi iš aštuonių veiklų priemonėje „MTEPI infrastruktūros plėtra ir integracija į europines infrastruktūras“ (joms skirta 8 % finansavimo) kelia klausimų dėl atitikimo sumanios specializacijos prioritetams. Dar dvi veiklos susijusios su elektroniniais bei informaciniais išteklių (18 % finansavimo) ir prie jų prisideda netiesiogiai. Likusios priemonės atitinka sumanios specializacijos prioritetus, tačiau dalis projektų tai daro labiau formaliai.

1.2.1 konkretus uždavinys gerai atitinka sumanios specializacijos prioritetinių krypčių ir jų prioritetų įgyvendinimo programą ir kelrodžius.

Pastebėti keli nedideli nukrypimai:

- Atsirado priemonė, nenumatyta sumanios specializacijos prioritetų įgyvendinimo planuose („SmartParkas LT“). Ji yra pagrįsta ir neprieštaruoja tikslams.
- Lyginant su prioritetų įgyvendinimo planais (toliau PĮP), 27,66 mln. EUR sumažintas finansavimas priemonėms „Intelektas. Bendri mokslo-verslo projektai“, „Inovaciniai čekiai“, „Inopatentas“, tačiau 14,48 mln. EUR padidintas finansavimas priemonėi „Smartinvest LT+“.

1.2.2 konkretus uždavinys vidutiniškai-gerai atitinka sumanios specializacijos prioritetinių krypčių ir jų prioritetų įgyvendinimo programą ir kelrodžius.

Identifikuoti neatitikimai su PĮP:

- Panaikinta priemonė „Nepriklausomi MTEP projektai“. Priemonė susilaukė kritikos, nes ja planuota finansuoti fundamentinius tyrimus.
- Sumažintas finansavimas priemonėms „Tiksliniai moksliniai tyrimai sumanios specializacijos srityje“ ir „Bendri mokslo-verslo projektai“, tačiau padidintas „MTEP rezultatų komercinimo ir tarptautiškumo skatinimui“. Tiesa, dėl priemonės „Nepriklausomi MTEP projektai panaikinimo“ panaikinimo lėšos tiksliniams moksliniams tyrimams turėtų padidėti.

MTEPI INVESTICIJŲ DERINIMAS IR KOORDINAVIMAS

MTEPI investicijų derinimas ir koordinavimas tarp įvairių institucijų yra užtikrinamas tiek formaliai, tiek neformaliu lygmeniu. Nepaisant to, derinimas ir koordinavimas nėra pakankamai efektyvus.

- Sunkumų kelia lėti derinimo procesai tarp skirtingų institucijų, pvz., dėl fiksuotųjų įkainių dydžio nustatymo. Tai ypač aktualu derinant teminius klausimus, kai skiriasi praktinė institucijų patirtis.
- Suinteresuotosios institucijos aktualią informaciją sužino vėlyvame proceso etape. Tuomet reikalingi žingsniai dėl naujos peržiūros ir derinimo, nors tai būtų galima spręsti su informacija supažindinant anksčiau.

FINANSAVIMO FORMOS IR BŪDAI

Verslo MTEPI skatinimo uždavinyje pagrįstas platesnis finansinių priemonių naudojimas.

Siekiant mažinti įmonių priklausomybę nuo subsidijų ir sukaupti pakankamą lėšų fondą, kad inovacijų sistemoje nesusidarytų finansavimo „duobė“ ir būtų turima pakankamai lėšų tam atvejui, jeigu ES investicijos sumažėtų, verslo MTEPI skatinimo uždavinyje būtų pagrįstas platesnis finansinių priemonių naudojimas:

- Lietuvoje I teminio tikslo veiklose finansinės priemonės sudaro mažesnę dalį nei Estijoje ir Lenkijoje (Estijoje 13,31 %, Lenkijoje 5,8 %, Lietuvoje 2,3 %).
- Didesnė dalis apklaustų „Intelektas“ priemonės pareiškėjų linkę sutikti su finansinių priemonių naudojimų jų projektams finansuoti (apie 30 % sutiktų teikti projektą rizikos kapitalui ar kitai finansinei priemonei, 27 % nesutiktų).
- Dabartinis rizikos kapitalo prieinamumas aukšto potencialo startuoliams gali būti nepakankamas.

Svarbu sudaryti įmonėms palankias sąlygas išvystyti savo idėjas ir teikti paraiškas joms patogiu metu.

Konkursinių priemonių įgyvendinimo būdai gali apimti vieno, dviejų ar daugiau etapų kvietimus, taip pat tęstinę atranką. Airijos patirtis rodo, kad paraiškų teikimą ir vertinimą restruktūrizavus į dviejų etapų sistemą su daugiau numatytų vertinimo terminų (sudarant faktiškai tęstinę atranką) ar vykdant konkursinę ir tęstinę atranką paraleliai, galima sudaryti palankesnes sąlygas įmonėms išvystyti savo idėjas ir teikti paraiškas joms patogiausiu metu, nebijant vėlavimų.

VEIKLOS REZULTATŲ PERŽIŪROS PLANUI PASIRINKTŲ RODIKLIŲ PASIEKIMO TIKIMYBĖ

Visi Veiklos rezultatų peržiūros planui pasirinkti rodikliai (jų suplanuotos reikšmės 2017 ir 2018 m.) **bus pasiekti, išskyrus du:**

- Rodiklio „Projektų finansavimo ir administravimo sutartyse suplanuota produkto rodiklio „Tyrėjų, dirbančių pagerintoje tyrimų infrastruktūros bazėje, skaičius““ reikšmė, tikėtina, nebus pasiekta dėl vėluojančio MTI projektų įgyvendinimo.
- Dėl vėluojančio 9.3.3 uždavinio priemonių įgyvendinimo gali kilti rizikų siekiant rodiklio „Tyrėjai, kurie dalyvavo Europos socialinio fondo veiklose, skirtose mokytis pagal neformaliojo švietimo programas“

Prioritetas	Veiklos rezultatų peržiūros plano rodikliai	Faktinė reikšmė 2017 m. kovo mėn.	Siektina reikšmė 2017 m.	Siekiama tarpinė reikšmė 2018 m.	Siektina reikšmė 2023 m.
1	Bendra tinkamų finansuoti išlaidų suma pripažinta tinkama deklaruoti Europos Komisijai, EUR	83 155 687	96 022 059	132 864 048	798 680 983
1	Tyrėjų, dirbančių pagerintoje tyrimų infrastruktūros bazėje, skaičius, visos darbo dienos ekvivalentais	0	0	0	370
1	Projektų finansavimo ir administravimo sutartyse suplanuoja produkto rodiklio „Tyrėjų, dirbančių pagerintoje tyrimų infrastruktūros bazėje, skaičius“ reikšmė, visos darbo dienos ekvivalentais	80	150	222 ¹	–
1	Subsidijas gaunančių įmonių skaičius	108	28	56 ²	400
9	Tyrėjai, kurie dalyvavo Europos socialinio fondo veiklose, skirtose mokytis pagal neformaliojo švietimo programas	23	320	374 ³	2200

Šaltinis: LVPA pateikti duomenys, ESFA pateikti duomenys, CPVA pateikti duomenys. LR Vyriausybė, „2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programa“ (su 2017 02 08 pakeitimais). www.esinvesticijos.lt

¹ VP priede numatyta reikšmė – 240.

² VP priede numatyta reikšmė – 76.

³ VP priede numatyta reikšmė – 480.